

Jokiniemen koulun paviljonki
Sisäilmatutkimus 22.12.2010

Raporttitunnus 975210
Rauno Pakanen, insinööri

TIIVISTELMÄ

Jokiniemen koulun paviljongin sisäilmatutkimus. Tutkimuksen tilaajana oli rakennesuunnitteluinsinööri Jouni Räsänen Vantaan kaupungin tilakeskuksesta.

Sisäilmatutkimukset suoritettiin lokakuussa 2010. Tällä tutkimuksella pyrittiin selvittämään tutkimuksen kohteena olevan rakennuksen sisäilman nykykunto, ja selvittämään sisäilmaongelmien aiheuttajat.

Kiinteistön yleiskunto on sisäosiltaan vähintään tyydyttävä. Rungoltaan ja julkisivuiltaan rakennus on myös tyydyttävässä kunnossa. Aistinvaraisesti ei ollut havaittavissa minkäänlaisia ongelmia.

Sisäilma- ja materiaalinäytteistä ei löytynyt selkeätä sisäilmaongelman aiheuttajaa. Kokemukseen perustuen vaikuttaisi kuitenkin, että alapohjarakenne voi olla todennäköisin ongelmien lähde.

Toimenpide-ehdotuksena on alapohjan tarkempi tutkiminen sitten, kun sokkeliin on saatu riittävän suuri aukko tehdyksi. Alakautta näkee paremmin mahdolliset vauriot ja vuodot.

RI Rauno Pakanen
Ositum Oy

SISÄLLYSLUETTELO

1. TUTKIMUKSEN KOHDE JA LÄHTÖTIEDOT	1
1.1 TUTKIMUSKOHDE, TILAAJA JA TUTKIMUKSEN SUORITTAJA	1
1.2 LÄHTÖTIEDOT	1
2. TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TEHTÄVÄ.....	2
3. SUORITETUT TUTKIMUKSET.....	2
3.1 SISÄTILOJEN SILMÄMÄÄRÄINEN YLEISTARKASTUS	2
3.2 NÄYTTEET JA LABORATORIOANALYYSIT	2
4. TUTKIMUSTULOKSET	3
4.1 KÄYTTÄJÄHAASTATTELU.....	3
4.2 YLEISTARKASTUS, AISTINVARAISET HAVAINNOT	3
4.3 SISÄILMAN HAIHTUVAT ORGAANISET YHDISTEET	3
4.4 MATERIAALIEN EMISSIO.....	4
4.5 MIKROBINÄYTTEET	4
4.6 MINERAALIVILLAKUIDUT, LÄMPÖTILAT, SUHTEELLINEN KOSTEUS JA PAINÉ-ERO	4
4.6.1 <i>Mineraalivillakuidut</i>	5
4.6.2 <i>Lämpötilat, suhteellinen kosteus ja paine-ero</i>	5
4.6.3 <i>Suhteellinen kosteus ja paine-ero</i>	5
4.6.4 <i>Paine-ero</i>	5
5. YHTEENVETO.....	6
5.1 TURVALLISUUSRISKIT	6
5.2 RAKENTEIDEN KUNTO	6
5.3 SISÄILMA	6
5.4 TOIMENPIDESUOSITUKSET.....	6

LIITE 1. Laboratorioanalyysit

1. TUTKIMUKSEN KOHDE JA LÄHTÖTIEDOT

1.1 Tutkimuskohde, tilaaja ja tutkimuksen suorittaja

Tutkimuksen kohteena oli Jokiniemen koulun paviljonki.

Tilaaja Vantaan kaupunki, tilakeskus
Kielotie 13, Vantaa
Rakennesuunnitteluinsinööri Jouni Räsänen

Konsultti **Ositum Oy**
Betonimiehenkuja 4
02150 ESPOO

Rauno Pakanen, rakennusinsinööri
rauno.pakanen@ositum.fi
puh. 050 468 0020

Taulukko 1. Tutkimuskohteen perustietoja.

Kohteen perustiedot	Jokiniemen koulun paviljonki, Valkoisenlähteentie 61, 01370 Vantaa
Käyttötarkoitus	oppilaitos
Valmistumisvuosi	2001
Rakennuksia	1
Kerroksia	1
Runkojärjestelmä	Puurunko
Perustukset	maanvarainen sokkeli
Alapohja	ryömintätilallinen
Julkisivut	Lautaverhous
Vesikate	Peltikate

1.2 Lähtötiedot

- Tilaajan antamat lähtötiedot
- Pää- ja rakennepiirustuksia

2. TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TEHTÄVÄ

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää sisäilman ongelmien syyt. Tutkimus suoritettiin kohdekäynnin, Ositum Oy:n laatiman tutkimussuunnitelman sekä käyttäjähaastatteluihin pohjautuen.

Tutkimukseen sisältyi silmämääräisen tarkastelun lisäksi:

- sisäilmateknisiä tutkimuksia
- materiaalinäytteitä rakenteista

Tutkimukseen liittyen suoritettiin mittauksia ja näytteidenottoja kohdassa 3 esitetyksi.

Kuntotutkimuksen kenttätyöt tehtiin 11. ja 18.11.2010. Tutkimussuunnitelman laati ja mittaukset suoritti insinööri Rauno Pakanen Ositum Oy:stä.

3. SUORITETUT TUTKIMUKSET

3.1 Sisätilojen silmämääräinen yleistarkastus

Sisätilat, joiden on ilmoitettu olevan ongelmallisia, käytiin läpi henkilökunnan kanssa. Lisäksi tilat tarkastettiin tarkemmin näytteiden oton aikana.

3.2 Näytteet ja laboratorioanalyysit

Kaikki suoritettavat tutkimustoimenpiteet (rakenneavaukset, näytteidenotto ja mittaukset) on esitetty liitteessä 1.

Näytteenotto ja mittaukset lyhyesti:

- Sisäilman haihtuvat orgaaniset yhdisteet, VVOC 5 kpl
- Mineraalivillakuitunäytteet 4 kpl
- Mikrobinäytteet rakennusmateriaaleista 7 kpl
- Emissionäytteet materiaalista 2 kpl

4. TUTKIMUSTULOKSET

4.1 Käyttjähaastattelu

Lähtötietojen keräämiseksi haastateltiin koulun henkilökuntaa.

Mittauksissa ja näytteissä keskityttiin juuri ongelmatiloihin, ja haastateltiin mahdollisuuksien mukaan tilassa työskentelevää henkilöä.

Osalla työntekijöistä oli oireita, joiden syy voisi olla rakennuksen sisäilmassa.

4.2 Yleistarkastus, aistinvaraiset havainnot

Tarkastettavina tiloina olivat pääosin ongelmatiloiksi määritetyt luokat.

Luokissa ei ole aistinvaraisesti havaittavia kosteusvaurioita tai poikkeavia hajuja.

Lattioissa on jonkin verran epätasaisuuksia, muutamia ulkonurkkia on avautunut ilmeisesti rakenteiden kuivumisen takia.

4.3 Sisäilman haihtuvat orgaaniset yhdisteet

VOC-näytteitä otettiin yhteensä 5 kpl.

Huone	Tulos
Huone 102	Näytteessä havaittiin epätavanomaisina pitoisuuksina etanolia, heksaania, etanolia ja dikloorimetaania.
Huone 101	Näytteessä havaittiin epätavanomaisina pitoisuuksina etanolia, lisäksi havaittiin TXIB:tä,
Huone 106	Näytteessä havaittiin epätavanomaisina pitoisuuksina etanolia, lisäksi havaittiin 2-etyyliheksanolia
Huone 129	Näytteessä havaittiin epätavanomaisina pitoisuuksina tolueenia ja etyyliasettaattia
Jumppasali	Näytteessä havaittiin epätavanomaisena pitoisuutena tolueenia

Taulukko 2. VOC/VVOC-mittausten tulokset

Etanoli on kosteus- ja mikrobivauriota indikoiva yhdiste. Sitä käytetään myös mm. desinfiointiaineissa. Tolueenia ja etyyliasettaattia käytetään mm. maaleissa, lakoissa ja liimoissa.

Näytteessä H101 havaittiin lisäksi TXIB:tä, jota vapautuu esimerkiksi sellaiseen muovimatosta sekä kosteuden vaikutuksesta betonilaatan, liiman ja PVC-muovimaton välisissä reaktioissa.

Sisäilman VVOC ja VOC -näytteessä H106 havaittiin myös 2-etyyliheksanolia. 2-etyyliheksanoli on kosteus- ja mikrobivauriota indikoiva yhdiste. Sitä saattaa myös emittoitua, irrota sisäilmaan, kosteuden vaurioittamista muovimatoista.

4.4 Materiaalien emissio

Kahdesta tilasta otettiin materiaaliemissionäyte.

Huone	Tulos
Huone 101	Mattonäytteessä epätavanomaisena pitoisuutena havaittiin 2-fenoksisietanolia
Huone 102	Mattonäytteessä epätavanomaisena pitoisuutena havaittiin 2-fenoksisietanolia

Taulukko 3. FLEC-mittausten tulokset

2-fenoksisietanolia käytetään mm. lattiavahanpoistoaineissa, liimoissa ja desinfiointiaineissa.

4.5 Mikrobinäytteet

Mikrobinäytteitä otettiin materiaaleista seitsemän. Näytteitä otettiin lattiatasoteista, alapohjan eristeistä ja seinäeristeestä. Tulokset olivat tavanomaisia.

4.6 Mineraalivillakuidut, lämpötilat, suhteellinen kosteus ja paine-ero

Tasopinnoilta otettiin mineraalivillakuitunäytteitä 4 kpl samoista tiloista kuin Voc-näytteet.

Huone	Kuitua/cm ²	Lämpötila °C	Suhteellinen kosteus %Rh	Paine-ero ulkoilmaan Pa
Huone 101	0,3	22,3	62,3	-1
Huone 102	< 0,17	23,9	62,8	-1
Huone 106	< 0,17	23,0	61,9	-1
Huone 129	< 0,17	23,0	62,2	-1

Taulukko 4. Kuitu-, lämpötila- suhteellisen kosteuden ja paine-eron mittausten tulokset

4.6.1 Mineraalivillakuidut

Tasopinnoille laskeutuneesta pölystä otettiin näyte ns. teippimenetelmällä. Menetelmässä pölyä kerättiin pinnalta kirkkaan teipin avulla, esimerkiksi Scotch Crystal-teippi. Teipistä irrotettiin noin 6-7 cm:n pituinen pala, joka painettiin tasopin- nalle niin, että teippiin tarttui pinnalle laskeutunut pöly. Sen jälkeen teippi painet- tiin puhtaalle mikroskoopin aluslasille.

Pintojen kahden viikon pölylaskeuman kuitutiheys tulisi olla alle 0,2 kuitua/cm². Pidemmän välin kertymän ohjearvo on 3 kuitua/cm². Mineraalivillakuidut voivat aiheuttaa silmien ja ihon ärsytysoireita. Mineraalivillakuitujen lähteitä voivat olla akustiikkalevyt tai ilmanvaihtolaitteiden lämpö- ja äänieristeet.

Näytteet on kerätty läheltä tuloilmakanavaa ja niin korkealta, ettei normaali siivo- us puhdistaa tasopintoja. Siksi ohjearvona voidaan käyttää 3 kuitua/cm², yksikään näyte ei sisältänyt näin paljon kuituja.

4.6.2 Lämpötilat, suhteellinen kosteus ja paine-ero

Lämpötilat vaihtelivat 22,3-23,9°C. Lämpötilat ovat normaaleja.

4.6.3 Suhteellinen kosteus ja paine-ero

Suhteelliset kosteudet vaihtelivat 61,9 - 62,8 %Rh. Kosteudet olivat vuodenaikaan nähden normaaleja, muuten hieman korkeita.

4.6.4 Paine-ero

Alipaine huoneilmassa ulkoilmaan nähden oli 1 Pa. Paine-erot olivat normaaleja koneellisella tulo- ja poistoilmalla varustettuun rakennukseen. Huoneissa 101 ja 102 alapohjan eristetilassa oli 2 Pa ylipaine sisäilmaan nähden.

5. YHTEENVETO

5.1 Turvallisuusriskit

Turvallisuusriskejä ei havaittu.

5.2 Rakenteiden kunto

- Rakenteet pääsääntöisesti hyvässä kunnossa
- Paikoin ulkonurkissa halkeilua
- Lattioissa jonkin verran epätasaisuuksia

5.3 Sisäilma

- Sisäilmaa haittaavaa tekijää ei saatu varmistettua
- Alapohjarakenne on ylipaineinen sisäilmaan nähden, se saattaa vaikuttaa epäpuhtaan ilman pääsyyn sisälle
- Alapohjaeristeestä ei löytynyt poikkeavia mikrobipitoisuuksia
- Lattioiden pintarakenteessa on pieniä määriä yhdisteitä, jotka saattavat aiheuttaa oireilua

5.4 Toimenpidesuosituksiset

Koska varmuutta sisäilmaongelmaan ei saatu, esitän seuraavia toimenpiteitä:

- alapohjaan tehdään aukko, josta päästään alakautta tarkastamaan sen kunto, ja ottamaan lisänäytteitä

**JOKINIEMEN KOULUN PAVILJONKI
LABORATORIOTULOKSET**

Tutkimusraportti 975210

15.12.2010

1.	YHTEYSTIEDOT	3
2.	HAIHTUVAT ORGAANISET YHDISTEET, ILMASTA.....	4
2.1	VVOC ja VOC -yhdisteet, ilma	4
2.1.1	Tutkimusmenetelmä.....	4
2.1.2	Tulostaulukko, VVOC/VOC -analyysi	5
2.1.3	Johtopäätös.....	7
2.1.4	Tulostaulukko, VVOC/VOC -analyysi	8
2.1.5	Johtopäätös.....	9
3.	MIKROBIANALYYSI.....	10
3.1	Materiaalinäyte, DNA-analyysi	10
3.1.1	Tutkimusmenetelmä.....	10
3.1.2	Tulos	10
3.1.3	Johtopäätös.....	11
3.1.4	Toimenpidesuositus	11
3.1.5	Viitearvoja	11
3.1.6	Kirjallisuus	12
4.	HAIHTUVAT ORGAANISET YHDISTEET, MATERIAALISTA	13
4.1	VVOC ja VOC -yhdisteet, FLEC.....	13
4.1.1	Tutkimusmenetelmä.....	13
4.1.2	Tulostaulukko, FLEC -analyysi	14
4.1.3	Johtopäätös.....	16
5.	MATERIAALIN EPÄPUHTAUDET	17
5.1	Mineraalivillakuidut tasopinnoilta.....	17
5.1.1	Tutkimusmenetelmä.....	17
5.1.2	Tulos	17
5.1.3	Johtopäätös.....	17
6.	ALLEKIRJOITUKSET	18

1. YHTEYSTIEDOT

Tilaaaja	Vantaan kaupunki tilakeskus, hankepalvelut, rakennuttaminen Jouni Räsänen Kielotie 13 01300 Vantaa
Tutkimuskohde	Jokiniemen koulu Valkoisenlähteentie 51 VANTAA
Perustettu	16.11.2010
Laboratorio	Ositum Oy Kiilakiventie 1 90250 OULU
Yhteyshenkilö	FT, toimialajohtaja, laboratoriot Merja Mikkonen Gsm 044 537 9005 RI, toimialajohtaja, tutkimus Rauno Pakanen Gsm 050 468 0020
Näytteenottaja	Ositum Oy

2. HAIHTUVAT ORGAANISET YHDISTEET, ILMASTA

2.1 VVOC ja VOC -yhdisteet, ilma

2.1.1 Tutkimusmenetelmä

Näytteiden keräyksessä on käytetty Ositum Oy:n SKC 222-3 tarkkuuspumppua, joka on kalibroitu yksilöllisesti analyysiputkityypille Bios International Defreder 520 tarkkuuskalibrointilaitteella. Tulokset perustuvat laboratorioille ilmoitettuun ilmamäärään.

Suosittelava näytteenottoaika määritetty käytetyn putkityypin sisältämien adsorbenttien ominaisuuksien perusteella. Suositeltavat näytteenottoajat on esitetty alla olevassa taulukossa. Näytteenottoajan merkittävä pidentäminen suositelluista näytteenottoajoista voi johtaa erittäin haihtuvien orgaanisten yhdisteiden irtoamiseen adsorbentista näiden yhdisteiden kiinnipysymisajan lyhyden vuoksi. Näytteessä havaitut yhdisteet ja niiden pitoisuudet riippuvat käytetystä adsorbentista.

Näytteet on analysoitu standardien ISO 16000-6 ja SFS-EN 16017-1 mukaisesti käyttäen thermodesorptiota ja kaasukromatografiaa, ilmaisimena on käytetty massaselektiivistä detektoria, Agilent TD/GC/MS-laitteistoa. Analyysimenetelmässä on käytetty cryo-tekniikkaa, jossa koloniuunin lähtölämpötila on laskettu +10 °C:een, tavanomaisesti analysointi aloitetaan lähtölämpötilasta +40 °C. Analyysissa käytetään erityispitkää 60 metrin kolonnia näytteiden sisältämien yhdisteiden tarkkaan erotteluun. Käytetty tekniikka mahdollistaa hyvin keveiden tavanomaisissa sisälämpötilassa esiintyvien yhdisteiden havainnoinnin. Tällä menetelmällä saatu tulos poikkeaa havaittujen yhdisteiden lukumäärän suhteen muilla menetelmillä tehdyistä analyyseistä.

TVOC (Total Volatile Organic Compounds) on sisäilmanäytteestä analysoitujen yhdisteiden yhteenlaskettu pitoisuus. Yksittäisten yhdisteiden pitoisuudet lasketaan vertaamalla niiden vastetta tolueenin vasteesta muodostettuun nollan kautta kulkevaan kalibraatio-suoraan (ns. tolueeniekvivalenttina). Menetelmällä voidaan mitata erittäin haihtuvia ja haihtuvia yhdisteitä kiehumispistealueella >0 - 260 °C. Yhdisteiden pitoisuudet ilmoitetaan mikrogrammoina yhtä kuutiometriä ilmaa kohden (µg/m³) ja niiden tunnistus tapahtuu vertaamalla niiden massaspektreihin Wiley7n-kirjaston mallimassaspektreihin.

Laboratoriossa suoritettavan analyysin analyysimenetelmän mittausepävarmuus ilman näytteenottoa TVOC:lle on 35 % ja määrittämissä <10 µg/m³ noin 3.5 l sisäilmanäytteelle. Muille tolueeniekvivalenttina määritetyille yksittäisille yhdisteille mittausepävarmuudet ovat yllä mainittuja suurempia, ja niiden pitoisuusmäärittäminen on semikvantitatiivinen.

Analyyssi on Asumisterveysoppaan (2009) mukainen. Asumisterveysoppaan kohdassa ”8.8.2 Lyhytaikaiseen näytteenottoon perustuva mittausmenetelmä” todetaan: ”Haihtuvien orgaanisten yhdisteiden määrittämiseksi voidaan ilmanäyte kerätä pumpulla myös muuhun adsorptiomateriaaliin (kuin Tenax TA). Tulosten tulkinta perustuu näytteestä tunnistettuihin yhdisteisiin ja niiden pitoisuuksiin.

Putkityyppi	Adsorbentti	Mitattujen yhdisteiden koko	Näytteenottoaika
1	Tenax TA	n-C7 - n-C26	120 min
2	Tenax TA/Carbograph 1TD	n-C5/6 - n-C20	25 min
3	Tenax/Carbograph 1TD/Carboxen1000	n-C3/4 - n-C20	25 min
4	Tenax GR	n-C7-n-C30	120 min
5	Molecular Sieve 5Å	N2O (typpioksidi)	25 min
6	Carbosieve S111	n-C2 - n-C6	25 min

2.1.2 Tulostaulukko, VVOC/VOC -analyysi

VVOC/VOC -yhdisteiden pitoisuudet ja yksiköt on esitetty alla olevissa taulukoissa.

	Näytteet 1-4, yhdisteiden pitoisuudet	Yksikkö	Putkityyppi
1.	VO1. H102	µg/m ³	3
2.	VO2. H101	µg/m ³	3
3.	VO3. H106	µg/m ³	3
4.	VO4. H129	µg/m ³	3

Ryhmä	Yhdiste	1	2	3	4
Aldehydit					
	Bentsaldehydi	1	1	<1	
	Dekanaali	1	1	1	1
	Heksanaali	<1	1	1	
	Nonanaali	1	1	1	1
	Oktanaali		<1		
	Pentanaali	<1			
	Yhteensä	3	4	3	2
Alkaanit					
	2,2,4-trimetyyliheksaani	<1			
	2,2,4-Trimetyylipentaani		<1	1	<1
	2-Metyylibutaani	2	3	2	1
	2-Metyyliheksaani		<1	<1	
	2-Metyylipentaani	<1	<1	<1	<1
	3-Metyyliheksaani	<1	<1	<1	
	3-Metyylipentaani		<1		
	Dekaani	<1	<1	<1	<1
	Dodekaani			<1	
	Heksaani		<1	<1	
	Heptaani		1	1	
	Metyylisykloheksaani		<1	<1	
	Nonaani	<1	<1	<1	<1
	Pentaani	2	4	2	1
	Syklopentaani			1	1
	Tetradekaani	<1			
	Tridekaani			<1	
	Undekaani		<1		
	Yhteensä	4	8	7	3
Alkeenit					
	Isopreeni	1			
	Yhteensä	1			
Alkoholit					
	2-Etyyliheksanoli			1	
	3-Pentanoli			1	
	Etanoli	15	11	15	
	Yhteensä	15	11	17	
Aromaattiset					

Ryhmä	Yhdiste	1	2	3	4
	1,2,3-Trimetyyliibentseeni			1	
	1,2,4-Trimetyyliibentseeni	<1	1	1	<1
	2-Etyyliitolueeni			<1	
	3-Etyyliitolueeni	<1	<1		
	Bentseeni	1	1	1	1
	Etyyliibentseeni	1	2	1	1
	m-Ksyleeni	1	1	3	1
	o-Ksyleeni	1	2	1	1
	o-Symeeni		<1		
	p-Ksyleeni	1	3	1	1
	Tolueeni	2	3	3	2
	Yhteensä	7	13	12	7
Esterit					
	2-Metyylipropanihapon 1-(1,1-dimetyylietyyli)-2-m			2	
	Etyyliasettaatti	2	2	1	2
	TXIB		2		
	Yhteensä	2	4	3	2
Halogenoidut					
	1,1,2-Trikloori-1,2,2-trifluorietaani	<1		<1	<1
	Fluoritrikloorimetaani	1	1	1	1
	Yhteensä	1	1	1	1
Muut					
	Syklopentyliasetyleeni		1		
	Yhteensä		1		
Terpeenit					
	alfa-Pineeni	<1	<1	1	
	dl-Limoneeni	<1	2	1	<1
	Yhteensä	<1	2	2	<1
Tunnistamattomat					
		1	1	1	2
TVOC		34	45	46	17

Näytteet 1-4, ryhmien pitoisuudet

Ryhmä	1	2	3	4
Aldehydit	3	4	3	2
Alkaanit	4	8	7	3
Alkeenit	1			
Alkoholit	15	11	17	
Aromaattiset	7	13	12	7
Esterit	2	4	3	2
Halogenoidut	1	1	1	1
Muut		1		
Terpeenit	<1	2	2	<1
Tunnistamattomat	1	1	1	2

Ryhmä	1	2	3	4
TVOC	34	45	46	17

Yhdisteiden hajukynnysylitykset näytteittäin.

Näyte	Yhdiste
-----	-----

Kirjallisuus (Wallace 1986, Molhave 1990, Seifert 1990)

Yhdisteiden haitallisiksi tunnettujen pitoisuuksien, HTP, ylitykset näytteittäin. HTP –arvo ilmoittaa yhdisteen pitoisuuden, jotka työpaikoilla eivät saa ylittyä 8 tunnin tai 15 minuutin työskentelyn aikana. (HTP-arvot 2009, Haitallisiksi tunnetut pitoisuudet.)

Näyte	8 h - mg/m ³	15 min - mg/m ³
-----	-----	-----

Kirjallisuus (International Chemical Safety Cards (ICSC) 2007)

Yhdisteiden haitallisiksi tunnettujen pitoisuuksien, HTP/1000, ylitykset näytteittäin. HTP/1000 –arvon ylitys kertoo yhdisteen epätavallisen korkeasta pitoisuudesta asuintiloissa verrattuna tavanomaisena pidettyyn pitoisuuteen sisäilmassa. (HTP-arvot 2009, Haitallisiksi tunnetut pitoisuudet.)

Näyte	8 h - mg/m ³	15 min - mg/m ³
-----	-----	-----

Kirjallisuus (Kostiainen ja Nokelainen 1994)

2.1.3 Johtopäätös

Sisäilman VVOC ja VOC -näytteissä H102, H101 ja H106 epätavanomaisina pitoisuuksina havaittiin etanolia, jonka pitoisuudet ylittivät 10 % kokonaispitoisuuksista.

Sisäilman VVOC ja VOC -näytteessä H129 epätavanomaisina pitoisuuksina havaittiin tolueenia ja etyyliasettaattia, joiden pitoisuudet ylittivät 10 % kokonaispitoisuudesta.

Etanoli on kosteus- ja mikrobivauriota indikoiva yhdiste. Sitä käytetään myös mm. desinfiointiaineissa. Tolueenia ja etyyliasettaattia käytetään mm. maaleissa, lakoissa ja liimoissa. Näytteessä H101 havaittiin lisäksi TXIB:tä, jota vapautuu esimerkiksi sellaisenaan muovimatosta sekä kosteuden vaikutuksesta betonilaatan, liiman ja PVC-muovimaton välisissä reaktioissa.

Sisäilman VVOC ja VOC -näytteessä H106 havaittiin myös 2-etyyliheksanolia. 2-etyyliheksanoli on kosteus- ja mikrobivauriota indikoiva yhdiste. Sitä saattaa myös emittoitua, irrota sisäilmaan, kosteuden vaurioittamista muovimatoista.

2.1.4 Tulostaulukko, VVOC/VOC -analyysi

VVOC/VOC -yhdisteiden pitoisuudet ja yksiköt on esitetty alla olevissa taulukoissa.

	Näytteet 1-1, yhdisteiden pitoisuudet	Yksikkö	Putkityyppi
1.	VO5. Jumppasali	µg/m ³	3

Ryhmä	Yhdiste	1
Aldehydit		
	Bentsaldehydi	<1
	Dekanaali	1
	Nonanaali	1
	Yhteensä	2
Alkaanit		
	2,2,3-trimetyylipentaani	<1
	2-Metyylibutaani	1
	2-Metyyliheksaani	<1
	2-Metyylipentaani	1
	3-Metyyliheksaani	<1
	3-Metyylipentaani	<1
	Heksaani	<1
	Heptaani	<1
	Pentaani	1
	Yhteensä	3
Alkeenit		
	2-Metyyli-2-buteeni	1
	Yhteensä	1
Alkoholit		
	Syklobutanoli	1
	Yhteensä	1
Aromaattiset		
	1,2,3-Trimetyylibentseeni	1
	2-Etyylitolueeni	<1
	Bentseeni	2
	Etyylibentseeni	1
	m-Ksyleeni	1
	o-Ksyleeni	1
	p-Ksyleeni	2
	Tolueeni	3
	Yhteensä	11
Halogenoidut		
	Fluoritrikloorimetaani	1
	Yhteensä	1
Terpeenit		
	alfa-Pineeni	<1
	dl-Limoneeni	<1
	Yhteensä	<1

Ryhmä	Yhdiste	1
Tunnistamattomat		
		2
TVOC		21

Näytteet 1-1, ryhmien pitoisuudet

Ryhmä	1
Aldehydit	2
Alkaanit	3
Alkeenit	1
Alkoholit	1
Aromaattiset	11
Halogenoidut	1
Terpeenit	<1
Tunnistamattomat	2
TVOC	21

2.1.5 Johtopäätös

Sisäilman VVOC ja VOC -näytteessä Jumppasali epätavanomaisena pitoisuutena havaittiin tolueenia, jonka pitoisuus ylitti 10 % kokonaispitoisuudesta.

Tolueenia käytetään mm. maaleissa, lakoissa ja liimoissa.

3. MIKROBIANALYYSI

3.1 Materiaalinäyte, DNA-analyysi

3.1.1 Tutkimusmenetelmä

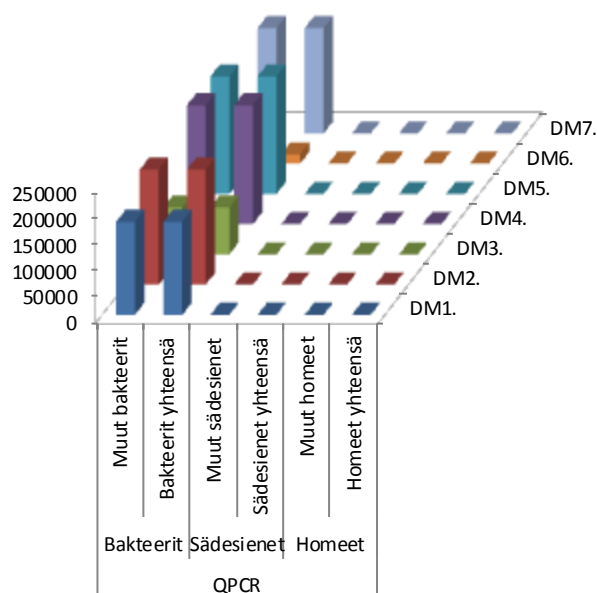
Materiaalinäytteistä on määritetty seuraavat mikrobit: homeet, sädesienet (aktinomykeetit) ja muut bakteerit. Näytteen analysointi ja tulosten tulkinta on tehty Ositum Oy:n laboratorion sisäisen ohjeen mukaan.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista PCR-analyysia. QPCR-analyysi perustuu DNA:n monistukseen ja samanaikaisesti tapahtuvaan DNA:n määrän mittaukseen. Kaikkien eliöiden (eläimet, kasvit, sienet, bakteerit) lähes kaikki solut sisältävät kullekin lajille ominaisen DNA:n. Kunkin lajin DNA:ssa on emäsjaksoja, sekvenssejä, joita on vain kyseisessä lajissa tai lajiryhmässä. QPCR-analyysissä hyödynnetään kyseisiä jaksoja.

Näytteistä on punnittu tietty määrä materiaalia, joka on sekoitettu puskuriin mikrobien materiaalista irrottamiseksi. Näin saadusta suspensiosta on tehty DNA:n eristys ja puhdistus. DNA on analysoitu QPCR-menetelmällä. Tulos on ilmoitettu kappaletta grammassa tutkittavaa materiaalia (kpl/g).

Taulukossa esitetään havaintorajan ylittävät tulokset. Taulukossa tyhjat solut tarkoittavat havaintorajan alittavaa tulosta. Taulukossa viitearvot ylittävät mikrobien määrät ovat lihavoidut ja taustavärjättyt. Kohonneet, mutta viitearvot alittavat määrät, ovat lihavoidut. Mikäli näytteessä yhdenkin mikrobin (homeet, sädesienet ja muut bakteerit) määrä ylittää sille asetetun viitearvon, on näyte mikrobivaurioitunut.

3.1.2 Tulos

Näytteet 1-7, määrittäysraja kpl/g

1.	DM1. Huone 101, alapohjaeriste	2501
2.	DM2. Huone 101, lattiatasoite	2501
3.	DM3. Huone 102, alapohjaeriste	2502
4.	DM4. Huone 102, lattiatasoite	2501
5.	DM5. Huone 112, alapohjaeriste	2501
6.	DM6. Huone 112, lattiatasoite	2500
7.	DM7. Huone 112, ulkoseinäeriste	2503

DNA	Analyysi	Mikrobilajit	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
QPCR	Bakteerit	Muut bakteerit	179582	222051	90808	229576	227070	18001	203513
		Bakteerit yhteensä	179582	222051	90808	229576	227070	18001	203513
	Sädesienet	Muut sädesienet							
		Sädesienet yhteensä							
	Homeet	Muut homeet							
		Homeet yhteensä							

3.1.3 Johtopäätös

Mikrobimateriaalinäytteissä DM1 (Huone 101, alapohjaeriste), DM2 (Huone 101, lattiatasoite), DM4 (Huone 102, lattiatasoite), DM5 (Huone 112, alapohjaeriste) ja DM7 (Huone 112, ulkoseinäeriste) mikrobimateriaalinäytteen DNA-analyysin tulos ylittää viljelymenetelmälle asetetut viitearvot, mutta kuitenkin alittaa DNA-menetelmälle valitoidut viitearvot. Tällöin materiaali ei ole mikrobivaurioitunut.

Mikrobimateriaalinäytteissä DM3 (Huone 102, alapohjaeriste) ja DM6 (Huone 112, lattiatasoite) tulos on tavanomainen mikrobien määrien suhteen.

3.1.4 Toimenpidesuositus

Mikrobimateriaalinäytteen DNA-analyysin tulos ei anna aihetta toimenpidesuositukseen.

Mikäli tulosta halutaan varmentaa, voidaan analyysi toistaa viljelytekniikalla. Tällöin on kuitenkin huomioitava, että joissakin tapauksissa mikrobipitoisuudet voivat ylittää viljelymenetelmälle asetetut viitearvot.

3.1.5 Viitearvoja

Viljelytekniikalla analysoidussa rakennusmateriaalissa voidaan katsoa esiintyvän kosteusvauriosta johtuvaa mikrobikasvustoa, kun näytteen homesienienpitoisuus ylittää 10 000 kpl/g, bakteeripitoisuus 100 000 kpl/g tai sädesienipitoisuus 500 kpl/g. Kuolleet mikrobit (bakteerit, sädesienet, homeet) ovat yhtä haitallisia kuin elävät.

DNA -tekniikan validoinnin perusteella rakennusmateriaalissa voidaan katsoa esiintyvän kosteusvauriosta johtuvaa mikrobikasvustoa, kun näytteen homesienienpitoisuus ylittää 5 000 kpl/g, bakteeripitoisuus 600 000 kpl/g tai sädesienipitoisuus 12 000 kpl/g.

Mikäli rakennusmateriaalinäytteen analyysin tulos ylittää viljelymenetelmän viitearvot, mutta alittaa DNA-menetelmälle valitoidut viitearvot, tulos ei tällöin viittaa mikrobivaurioon rakennusmateriaalissa.

Mikäli tulosta halutaan varmentaa, voidaan näytteet analysoida viljelytekniikalla. Tällöin kuitenkin mikrobipitoisuudet voivat joissain tapauksissa ylittää viljelymenetelmälle asetetut viitearvot.

3.1.6 Kirjallisuus

Asumisterveysopas, Sosiaali- ja terveysministeriön Asumisterveysohjeen (STM:n oppaita 2003:1) soveltamisopas (2005) Sosiaali- ja terveysministeriö. Vammalan Kirjapaino, Vammala.

Asumisterveysohje, Asuntojen ja muiden oleskelutilojen fysikaaliset, kemialliset ja mikrobiologiset tekijät (STM:n oppaita 2003:1) (2003) Sosiaali- ja terveysministeriö. Edita Prima Oy, Helsinki.

Asumisterveysopas, Sosiaali- ja terveysministeriön Asumisterveysohjeen (STM:n oppaita 2003:1) soveltamisopas, 2. korjattu painos (2008) Sosiaali- ja terveysministeriö. Vammalan Kirjapaino, Vammala.

Asumisterveysopas, Sosiaali- ja terveysministeriön Asumisterveysohjeen (STM:n oppaita 2003:1) soveltamisopas, 3. korjattu painos (2009) Sosiaali- ja terveysministeriö. Ykkös-Offset Oy, Vaasa 2009.

4. HAIHTUVAT ORGAANISET YHDISTEET, MATERIAALISTA

4.1 VVOC ja VOC -yhdisteet, FLEC

4.1.1 Tutkimusmenetelmä

Materiaalin emissionäytteiden ottoon käytetään näytteenottovälineitä, jotka eivät kontaminoi näytteitä. Muiden kuin Ositum Oy:n ottamista näytteistä vastaa tilaaja.

Materiaalien emissionäytteiden käsittely tapahtuu standardin ISO 16000-10 mukaan. Materiaalien emissiot määritetään ja ilmoitetaan joko pinta-alaa kohden tunnissa, $\mu\text{g}/\text{m}^2 \text{ h}$, tai painoa kohden tunnissa, $\mu\text{g}/\text{g h}$. Materiaalien pintaemissiot voidaan mitata joko laboratorioon toimitetusta näytteestä tai kohteessa paikanpäällä. Näytteenkeräyslaitteistolla, The Field and Laboratory Emission Cell (FLEC) FL-0001, kerätään haihtuvat orgaaniset yhdisteet, VVOC ja VOC, adsorbentti-putkeen vakioidussa olosuhteissa.

Näytteen keräykseen käytetään kantokaasuna typpikaasua, 5.0-luokka, instrument-laatu, puhtausaste 99.999 % typpeä. Typpikaasu kostutetaan 50 % ilmankosteuteen ja sen virtausnopeus säädetään 150 ml minuutissa FLEC Air Control FL-1000-laitteella. Kostutetun typpikaasun virtausnopeus tarkistetaan Agilent Flow Tracker 2000-virtausmittarilla ennen FLEC-keräyskammiota. Näytteenotto aloitetaan, FLEC-keräyskammion saavutettua typpi-ilmakehän. Näytettä kerätään 500 ml, adsorbentti-putkeen käyttäen FL-1001 FLEC Air-pump 1001-terkkuuspumpua.

Näytteet on analysoitu standardien ISO 16000-6 ja SFS-EN 16017-1 mukaisesti käyttäen thermodesorptiota ja kaasukromatografiaa, ilmaisimena on käytetty massaselektiivistä detektoria, Agilent TD/GC/MS-laitteistoa. Analyysimenetelmässä on käytetty cryo-tekniikkaa, jossa koloniuunin lähtölämpötila on laskettu $+10 \text{ }^\circ\text{C}$:een, tavanomaisesti analysointi aloitetaan lähtölämpötilasta $+40 \text{ }^\circ\text{C}$. Analyysissa käytetään erityispitkää 60 metrin kolonnia näytteiden sisältämien yhdisteiden tarkkaan erotteluun. Käytetty tekniikka mahdollistaa hyvin keveiden yhdisteiden havainnoinnin. Tällä menetelmällä saatu tulos poikkeaa havaittujen yhdisteiden lukumäärän ja pitoisuuksien suhteen muilla menetelmillä tehdyistä analyysistä.

TVOC on käytetystä putkityypistä mitattujen yhdisteiden yhteenlaskettupitoisuus tolueeniekvivalenttina. Kullakin putkityypillä mitataan yhdisteitä, joiden koko vastaa taulukossa olevaa suoraketjuisen yhdisteen kokoa ilmoitettuna hiiliatomien lukumääränä. Yksittäiset yhdisteet on tunnistettu Wiley7n-kirjastosta. Yhdisteiden pitoisuudet on ilmoitettu tolueeniekvivalenteina tai puhtaaseen vertailuaineeseen laskettuna.

Analyysimenetelmän mittaepävarmuus ilman näytteenottoa tolueenille (luottamusväli 95 %) on keskimäärin 17 % ja määrittäysraja on keskimäärin $1,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ 3.5 litran näytteellä (n. 5 ng/näyte). Muille tolueeniekvivalenttina määritettyjen yksittäisten yhdisteiden mittaepävarmuudet ovat yllä mainittuja suurempia, ja niiden pitoisuusmäärittäminen on semikvantitatiivinen.

Putkityyppi	Adsorbentti	Mitattujen yhdisteiden koko	Näytteenottoaika
1	Tenax TA	n-C7 - n-C26	30 min
2	Tenax TA/Carbograph 1TD	n-C5/6 - n-C20	30 min
3	Tenax/Carbograph 1TD/Carboxen1000	n-C3/4 - n-C20	30 min
4	Tenax GR	n-C7-n-C30	30 min
5	Molecular Sieve 5Å	N2O (typpioksidi)	30 min
6	Carbosieve S111	n-C2 - n-C6	30 min

4.1.2 Tulostaulukko, FLEC -analyysi

VVOC/VOC -yhdisteiden pitoisuudet ja yksiköt on esitetty alla olevissa taulukoissa.

	Näytteet 1-2, yhdisteiden pitoisuudet	Yksikkö	Putkityyppi
1.	Huone 101 matto	ng/g h	3
2.	Huone 102 matto	ng/g h	3

Ryhmä	Yhdiste	1	2
Aldehydit			
	Bentsaldehydi	3	11
	Dekanaali	4	6
	Heksanaali	2	4
	Heptanaali	1	2
	Nonanaali	7	12
	Oktanaali	4	10
	Yhteensä	21	45
Alkaanit			
	(1-metyylipentyyli)syklopropani	44	11
	3,4-dimetyyliheptaani		1
	Dodekaani	3	3
	Etyylisyklopentaani	7	
	Heksaani	4	1
	Syklodekaani		3
	Tetradekaani		1
	Tridekaani	1	1
	Undekaani		5
	Yhteensä	59	26
Alkeenit			
	1-Dodekeeni	1	
	3-etyyli-1-penteeni		9
	Yhteensä	1	9
Alkoholit			
	1-Butanoli	3	2
	1-Heksanoli		1
	1-Heptanoli	1	4
	1-nonanoli	12	4
	1-Oktanoli	2	5
	1-Pentanoli		4
	2-Butoksietanoli		1
	2-etyylibutanoli	1	
	2-Etyyliheksanoli	13	6
	2-Fenoksietanoli	74	189
	4-metyylisykloheksanoli	1	
	Bisyklo[3.1.1]hept-2-eeeni-2-etanoli	2	4
	Etanoli	5	4
	Isobutanoli		1
	Isopropanoli		2
	Sykllobutanoli	1	

Ryhmä	Yhdiste	1	2
	Yhteensä	115	227
Amiinit			
	Etyyliamiini	1	
	Yhteensä	1	
Aromaattiset			
	p-Ksyleeni	1	1
	p-Symeeni		1
	Tolueeni	1	
	Yhteensä	2	2
Eetterit			
	2-Pentyylifuraani		2
	Yhteensä		2
Esterit			
	TXIB	13	12
	Yhteensä	13	12
Fenolit			
	Fenoli		3
	Yhteensä		3
Glykolieetterit			
	Dietyleeniglykolibutyylieetteri	4	9
	Yhteensä	4	9
Ketonit			
	2-dekanoni	1	4
	2-Heptanoni		1
	2-Nonanoni		2
	5-Etyylihydro-2(3H)-furanoni		1
	6-Metyyli-5-hepten-2-oni	3	
	Asetoni	14	4
	N-Metyyli-2-pyrrolidinoni	2	15
	Yhteensä	20	27
Orgaaniset hapot			
	Etikkahappo	5	
	Yhteensä	5	
Siloksaanit			
	Trimetyylisilanoli	3	2
	Yhteensä	3	2
Terpeenit			
	alfa-Pineeni	2	1
	Borneoli	1	4
	delta-3-Kareeni	1	1
	Isolongifoleeni		10
	Longifoleeni	4	

Ryhmä	Yhdiste	1	2
	l-Verbenoni		3
	trans-Karyofyleeni	3	4
	Yhteensä	11	23
Tunnistamattomat			
		101	64
TVOC		356	451

Näytteet 1-2, ryhmien pitoisuudet

Ryhmä	1	2
Aldehydit	21	45
Alkaanit	59	26
Alkeenit	1	9
Alkoholit	115	227
Amiinit	1	
Aromaattiset	2	2
Eetterit		2
Esterit	13	12
Fenolit		3
Glykolieetterit	4	9
Ketonit	20	27
Orgaaniset hapot	5	
Siloksaanit	3	2
Terpeenit	11	23
Tunnistamattomat	101	64
TVOC	356	451

4.1.3 Johtopäätös

Molemmassa materiaalin FLEC-näytteissä epätavanomaisina pitoisuuksina havaittiin 2-fenoksietanolia, jonka pitoisuudet ylittivät 10 % kokonaispitoisuuksista.

2-fenoksietanolia käytetään mm. lattiovahapoistoaineissa, liimoissa ja desinfiointiaineissa.

5. MATERIAALIN EPÄPUHTAUDET

5.1 Mineraalivillakuidut tasopinnoilta

5.1.1 Tutkimusmenetelmä

Tasopinnoille laskeutuneesta pölystä otettiin näyte ns. teippimenetelmällä. Menetelmässä pölyä kerättiin pinnalta kirkkaan teipin avulla, esimerkiksi Scotch Crystal-teippi. Teipistä irrotettiin noin 6-7 cm:n pituinen pala, joka painettiin tasopinnalle niin, että teippiin tarttui pinnalle laskeutunut pöly. Sen jälkeen teippi painettiin puhtaalle mikroskoopin aluslasille.

Pölyn koostumus tarkastettiin. Mineraalivillakuituanalyysi tehtiin valomikroskooppisesti. Mineraalivillakuidut tunnistettiin vertailemalla standardiaineisiin ja niiden määrä laskettiin.

Analyysin määrittäysraja on 0,17 kuitua/cm².

5.1.2 Tulos

Näyte	Selite	Kuitua/cm ²
1	H102	< 0,17
2	H101	0,3
3	H106	< 0,17
4	H129	< 0,17

5.1.3 Johtopäätös

Mineraalivillakuitunäytteessä H101 havaittiin kahden viikon laskeuman viitearvon ylittävä määrä mineraalivillakuituja (> 0,2 kuitua/cm²). Pidemmän välin kertymän ohjearvo 3 kuitua/cm² alittui selvästi.

Mineraalivillakuitunäytteissä H102, H106 ja H129 ei havaittu viitearvoja ylittäviä määriä mineraalivillakuituja (> 0,2 kuitua/cm²).

6. ALLEKIRJOITUKSET

Tulokset, johtopäätökset, toimenpidesuositukset ja muut tässä raportissa esitetyt lausunnot koskevat vain tätä allekirjoitettua raporttia kokonaisuudessaan ja vain tähän raporttiin sisältyviä näytteitä.

Tuloksiin perustuvat johtopäätökset, toimenpidesuositukset ja muut tässä analyysiraportissa esitetyt tulkinnat pohjautuvat yleiseen asiantuntemukseen tulosten merkityksestä. Analyysien merkitystä on verrattava kohteesta tehtyihin havaintoihin ja muihin mittauksiin.

Mahdollisissa oikeuksissa käsiteltävissä tai muuten ratkaistavissa riitatapauksissa raportissa esitettyjä tuloksia, johtopäätöksiä, toimenpidesuosituksia ja muita tämän raportin lausuntoja ei saa käyttää, ennen kuin raporttia koskevat maksusaatatavat on suoritettu kokonaisuudessaan Ositum Oy:lle.

Raporttia ja sen sisältämiä tuloksia, johtopäätöksiä, toimenpidesuosituksia ja muita tässä raportissa esitettyjä lausuntoja ei saa käyttää todisteena missään oikeusasteissa ilman Ositum Oy:n kirjallista lupaa. Raportin saa kopioida ainoastaan kokonaisuutena. Osien kopioiminen ilman lupaa on kielletty.

Ositum Oy vastaa antamastaan launnostaan konsulttitoiminnan yleisten sopimusehtojen mukaisesti (KSE 1995).

Oulu 15.12.2010

Ositum Oy

Merja Mikkonen
FT, toimialajohtaja, laboratoriot

Jakelu   1 kpl tilaaja
                                  1 kpl Ositum Oy:n arkisto